

Simone Pasternak

Uniwersytet Wrocławski

ORCID: 0000-0001-7927-5100

DOI: 10.15584/978-83-8277-176-3_13

JĘZYKOWY OBRAZ MĘŻCZYZNY NA PODSTAWIE DOLEGLIWOŚCI OPISANYCH W RENESANSOWYM ZIELNIKU SZYMONA SYREŃSKIEGO

Wyobrażenia na temat obrazu mężczyzny w XVI w. mogą wskazywać, że płeć ta odznaczała się siłą fizyczną oraz płodnością (Sokólska 2016: 252–257). W Europie mężczyźni żyjących w celibacie uważano za zniewieściałych (Le Gall 2011: 195). Jednak w wydanym w 1613 r. dziele pod tytułem *Zielnik Herbarzem z języka Łacińskiego zowią. To jest Opisanie własne imion kształtu, przyrodzenia, skutków, y mocy Zioł...*¹ autorstwa Szymona Syreńskiego (Syreniusza), w którym zostały zgromadzone receptury na problemy zdrowotne, odnotowano również przepisy dotyczące przypadłości męskich.

Celem moich badań jest zrekonstruowanie obrazu mężczyzny na podstawie dolegliwości opisanych w *Zielniku* Syreńskiego. Dzięki analizie będzie możliwe zaobserwowanie, czy autor powielał społeczne przekonania i stereotypy, czy raczej popularyzował nowoczesne w jego czasach poglądy.

Należy zauważyć, że rekonstrukcja obrazu mężczyzny była już tematem wielu rozważań². Jednak analiza obrazu mężczyzny w kontekście zdrowotnych dolegliwości dotychczas się nie pojawiła. Sam *Zielnik* Syreńskiego nie stanowił zbyt często podstawy analiz³. Anna Suhecka zwróciła uwagę, że w porównaniu do innych zielników tamtego okresu omawiane dzieło zostało pod względem językoznawczym przebadane najmniej (Suhecka 2020: 215).

---

¹ W dalszej części artykułu będę stosować skrócony tytuł *Zielnik*, a w przypisach bibliograficznych będę korzystał ze skrótu SyrZiel.

² Tematem tym zajmowali się literaturoznawcy (zob. Dziadek, Mazurkiewicz 2018; Dziadek 2018a; 2018b), medioznawcy (zob. Arcimowicz 2003) czy językoznawcy (zob. Wąsińska 2017; Mariak, Rychter 2016). Badacze przyglądali się mężczyznom w kontekście wojny (zob. Tomasiak 2019) czy orientacji seksualnej (zob. Dyszak 2019). Podjęto też próbę rekonstrukcji dawnego obrazu mężczyzny (zob. Sokólska 2016; Wąsińska 2017; Walczak 2016).

³ *Zielnik* Syreńskiego był tematem opracowań historyków botaniki (zob. Gruszecki 2014). Analizowano również rozwiązania edytorskie zastosowane w dziele (zob. Rostański, Zemanek 1996) oraz receptę zielnika (Briuchin, Zemanek 1996). Dzieło renesansowego lekarza stało się też podstawą do analizy dyskursu naukowego (zob. Rejter 2019; 2022).

Podczas analizy korzystam z pojęcia językowego obrazu świata (JOS). Na gruncie polskiego językoznawstwa nie ma jednej definicji tej teorii. W swoich badaniach przyjmuję koncepcję Jerzego Bartmińskiego, który zwraca uwagę na relację języka i kultury. Sam JOS definiował jako:

zawartą w języku, różnie zwerbalizowaną interpretacją rzeczywistości dającą się ująć w postaci zespołu sądów o świecie. Mogą to być sądy „utrwalone”, czyli mające oparcie w samej materii języka, a więc w gramatyce, słownictwie, w kliszowanych tekstach (np. przysłowia), ale także sądy preponowane, tj. implikowane przez formy językowe, utrwalone na poziomie społecznej wiedzy, przekonań, mitów i rytuałów (Bartmiński 2012: 12).

Materiał badawczy wyekscerpowałam z *Zielnika* Syreńskiego, czyli z najobszerniejszego zielnika, który powstał w epoce renesansu. Praca liczy ponad siedemset sześćdziesiąt opisów roślin (Barcik 2009–2010: 280) wraz z przepisami, w których opisano, jak przygotować dane ziele, aby wydobyć z niego właściwości lecznicze. Autor był wykwalifikowanym lekarzem i botanikiem (tamże: 279), który poświęcił ponad trzydzieści lat na badanie flory z terenów ówczesnej Polski (Żurkova 1985: 171).

Epoka, w której powstało analizowane dzieło, to czas rozwoju medycyny (Skalski 2015: 60). Wówczas zainteresowano się anatomią człowieka (Szumowski 2005: 396) oraz poznano właściwości lecznicze niektórych metali i ich soli (Skalski 2015: 62). To także czas, w którym propagowano teorię, że poznanie przyrody umożliwi poznanie ludzkiego organizmu (Szumowski 2015: 402). Należy również zauważyć, że lekarze w renesansie łączyli naukową wiedzę z wierzeniami w magię (Krótki 2015: 306) – wymagano tego nawet na dworze królewskim (Skalski 2015: 78–79). W tym okresie zauważono potrzebę upowszechniania wiedzy medycznej, do czego w dużej mierze przyczyniło się wydawanie zielników (Skalski 2015: 71). Skutkiem działalności popularyzatorskiej było zaobserwowanie wyżu demograficznego na przełomie XVI i XVII w. (Kuchowicz 1973: 82).

Przepisy z *Zielnika* dotyczące mężczyzn

Zanim przystąpię do rekonstrukcji językowego obrazu mężczyzny na podstawie przepisów zamieszczonych w zielniku, chcę zaznaczyć, że w kontekście planowanej analizy interesowały mnie te receptury, w których Syreński wspominał o mężczyznach, bezpośrednio wskazując płeć albo wspominając o konkretnych narządach płciowych. Przyjmując takie kryterium, wyekscerpowałam z zielnika trzydzieści cztery przepisy. Są one związane przede wszystkim z układem rozrodczym mężczyzny. W poniższej tabeli przedstawiono, czego konkretnie miały dotyczyć porady. Obok załączono również informację frekwencyjną.

Nazwa choroby lub dolegliwości	Liczba przepisów
Zmniejszenie pociągu seksualnego	12
Choroby weneryczne	9
Problemy z potencją seksualną	6
Zwiększenie ilości nasienia	5
Problemy związane z ciążą i porodem	2

Z tabeli wynika, że Syreński najczęściej pisał o takich problemach mężczyzn, które mogły wiązać się ze społeczną aprobatą. Należy do nich wysokie libido. Natomiast najrzadziej poruszał temat tych dolegliwości, które łączyły się ze wstydem i zaburzały stereotypowy obraz mężczyzn (por. Sokólska 2016: 254–256). Mowa na przykład o problemach z potencją seksualną czy bezpłodnością.

Językowy obraz mężczyzny w przepisach na zmniejszenie pociągu seksualnego

Rekonstrukcję JOS rozpocznę od receptur, które w *Zielniku* pojawiły się najczęściej. Z omawianego dzieła wyekscerpowałam dwanaście przepisów, które dotyczyły zmniejszenia pociągu seksualnego. Autor poruszył w nich problem polucji nocnych: „Pomazaniu nocnemu we śnie/ z buyności y z iurności ciała do cielesności/ abo do Wenusu/ bywa doświadczonym ratunkiem” (SyrZiel: 771).

Syreński wskazywał również na inne objawy wysokiego libido, jak na przykład sny erotyczne: „Sny także plugawe o nierządnych miłościach oddała. Przeto/ którzy czystość żywota zachować chcą/ iako księżey/ Zakonnikom/ y Zakannicom/ osobliwie Prałatom/ którzy z roskoszniejszych potraw/ y trunkow/ do iurności cielesney bywaią częstokroć wzbudzeni” (SyrZiel: 771). Z przytoczonego cytatu wynika, że problem ten miał dotyczyć także osób duchownych obu płci, które zdecydowały się na życie w celibacie.

W poradach tych autor stosuje również leksykę oceniającą: „A gdzieby okrom tego zbytnia chęć do tego nieczystego skutku Wenusowego / tak mezczyzne iako białągłowe napadła” (SyrZiel: 529). Tym samym lekarz wpływa na swojego odbiorcę, narzucając mu pogląd, że nadmierna aktywność seksualna nie jest wskazana.

Należy zauważyć, że pisanie przez Syreńskiego o wysokim popędzie seksualnym w kontekście mężczyzn było w jego czasach bardzo nowoczesnym podejściem. Autorzy innych renesansowych zielników uważali, że to kobiety są bardziej aktywne seksualnie (Sokólska 2016: 249).

Z analizy wynika, że według autora zielnika nadmierna aktywność seksualna była postrzegana jako rozpusta. Lekarz wskazywał jednak, wbrew powszechnie panującym poglądom, że ten problem nie dotyczy tylko jednej płci.

Językowy obraz mężczyzny w przepisach na dolegliwości związane z chorobami wenerycznymi

Zgromadziłam dziewięć przepisów na dolegliwości związane z chorobami wenerycznymi, w których była mowa o mężczyznach. Były to przepisy na konkretną chorobę, taką jak na przykład kiła: „Kily na wstydlivych członkach oboiey płci” (SyrZiel: 716). Lekarz w swoim dziele pisał również o chorobie zwanej przymiotem ognistym: „Członkom wstydlivym oboiey płci napuchłym z przymiotem ognistym” (SyrZiel: 924). Według definicji zamieszczonej w SXVI⁴ *przymiot ognisty* definiowany jest jako „choroba weneryczna” (SXVI, t. 33: 457), ale także „wrzód jako objaw choroby” (SXVI, t. 33: 458).

Jednak receptury wskazywały przede wszystkim na konkretne objawy: „Wrzody y dziury w męskim członku” (SyrZiel: 653) lub „Slazy na członkach oboiey płci wstydlivych/ iako są kiły wrzody” (SyrZiel: 910). Należy zauważyć, że Syreński miał świadomość, że choroby weneryczne mogą dotknąć każdego, bez względu na płeć.

Dzięki analizie przepisów na problemy związane z chorobami wenerycznymi można zauważyć, że lekarz nie wymienia zbyt wielu nazw chorób. Zamiast tego koncentruje się na opisaniu konkretnych objawów. To może wynikać z tego, że zielnik był pisany z myślą o osobach niewyspecjalizowanych w medycynie. Syreński w analizowanych przepisach wskazuje też, że choroby weneryczne mogą dotyczyć zarówno mężczyzn, jak i kobiet.

Językowy obraz mężczyzny w przepisach na problemy z potencją seksualną

Kolejne przepisy, które są przedmiotem analizy, dotyczą problemów z potencją seksualną. Z *Zielnika* wyekscerpowałam ich sześć. Autor, pisząc o tych problemach, stosuje wyrażenia metaforyczne: „Mężczyźnie potężność do Wenusy czyni” (SyrZiel: 117) lub „Jądra Męskie oziębłe rozgrzewa” (SyrZiel: 120).

W jednej z receptur, w której poruszony jest problem niskiego libido u mężczyzn, Syreński zwraca uwagę na znaczną różnicę wieku pomiędzy mężem a żoną: „Starce/ y osłabiałe do młodych żon / poteżne czyni/ oziębłość w nich rozgrzewaiąc” (SyrZiel: 120). Dzięki analizie prawa miejskiego z drugiej połowy XVI w. i XVII w. Wiktoria Trzpiot zauważa, że kobiety zawierały związek małżeński między 20 a 22 rokiem życia, natomiast mężczyźni mogli być od nich starsi nawet o 30 lat (Trzpiot 2012: 440–442).

W analizowanych przepisach uwidacznia się powielanie społecznie utrwalonych przekonań o dużej różnicy wieku w małżeństwach. Należy zauważyć, że

⁴ SXVI – *Słownik polszczyzny XVI wieku*.

Syreński, pisząc o potencji seksualnej, stosuje proste wyrażenia metaforyczne. Może to wynikać z eufemizacji tej dziedziny życia (por. Krótki 2014: 148).

Językowy obraz męczyzny w przepisach na zwiększenie ilości nasienia

Syreński w swoim dziele zamieścił pięć receptur na zwiększenie ilości nasienia: „Nasienie przyrodzone mnoży w męczyznach” (SyrZiel: 1274). Sam fakt, że takie porady się pojawiły, mogą świadczyć o tym, że autor uważał, że ilość nasienia świadczy o płodności męczyzny.

Należy również zauważyć, że przymiotnik *niepłodny* obok leksemu *męczyzna* pojawił się raz, gdy Syreński opisywał skutki uboczne marchwi polnej: „Niepłodne ludzi, tak męczyznę/ iako y białogłowy czyni” (SyrZiel: 1071). Przymiotnik ten w przytoczonym cytacie nie określa bezpośrednio męczyzny jako osoby niepłodnej. Autor na kartach zielnika nie wspomina o męczyznach, którzy mają problemy z bezpłodnością. Natomiast w kontekście kobiet przymiotnik *niepłodny* funkcjonuje: „Niepłodne białogłowy/ czyni płodne” (SyrZiel: 484). Może to świadczyć również o tym, że powszechnie uważano, że to kobiety są przede wszystkim odpowiedzialne za problemy z zajściem w ciążę (Trzpiot 2012: 434).

Dzięki analizie receptur na zwiększenie ilości nasienia u męczyzn można zauważyć, że to było głównym wyznacznikiem płodności w przypadku tej płci. Syreński nie określa męczyzn przymiotnikiem *bezpłodny*, ale robi to w przypadku kobiet. Świadczy to przede wszystkim o tym, że autor powielił społecznie utrwalone role każdej płci – to kobiety na poziomie wiedzy społecznej były odpowiedzialne za problemy z zajściem w ciążę. Autor *Zielnika* pisał przede wszystkim o zwiększeniu płodności u męczyzny, a nie o jej przywróceniu.

Językowy obraz męczyzny w przepisach na dolegliwości związane z ciążą i porodem

Ostatnią grupą przepisów, którą poddam analizie, są dwie receptury związane z ciążą i porodem, w których lekarz wspomina o męczyznach. Pierwszy cytat dotyczy obecności męczyzny podczas porodu: „A to ma uczynić panna/ bądź męczyznskiey/ abo białogłowskiey płci/ by ieno prawa/ a niepokalana dziewica była/ zaraz porodzi” (SyrZiel: 455). W podanym fragmencie Syreński powielił głoszony wówczas przez Kościół pogląd, że osoby, które nie podjęły jeszcze inicjacji seksualnej, są obdarzone przez Boga szczególną mocą (Filipek, Marcyniak 2011: 45). Mimo to, autor dopuszcza możliwość obecności męczyzny w trakcie porodu, co było bardzo nowoczesnym poglądem. W epoce renesansu powszechnie uważano, że przy narodzinach powinny być obecne tylko kobiety.

Wierzono, że w innej sytuacji może to doprowadzić do powikłań (Zdziechiewicz 2003: 19). Pogląd ten dotyczył również lekarzy, którzy wzywani byli w ostateczności, najczęściej wtedy, gdy kobieta już umarła i należało wykonać cesarskie cięcie (Zaborowska 2009: 297).

W ostatnim cytacie lekarz wymienia czynniki, które mogą być przyczyną poronienia lub urodzenia dziecka z niepełnosprawnością: „Gdzieby też w stanie małżeńskim iaka boiaźń/ z strony poronienia płodu niedonoszonego/ albo cudownego/ y dziwowidznego była/ co bywa z niesposobności nasienia p:zyrodzonego/ oboiey płci/” (SyrZiel: 134). Syreński między innymi wskazuje na wady komórek rozrodczych zarówno kobiety, jak i mężczyzny. Tym samym autor ponownie wyraża nowoczesny pogląd, ponieważ wówczas uważano, że to kobieta jest odpowiedzialna za to, aby dziecko urodziło się żywe i zdrowe (Trzpiot 2012: 434).

Syreński wspominał o mężczyznach również w przepisach na dolegliwości związane z ciążą i porodem. W obu przypadkach lekarz wyraził bardzo nowoczesne poglądy, które nie były spójne z wówczas panującymi przekonaniem społecznymi.

Podsumowanie

Z rekonstrukcji językowego obrazu mężczyzny na podstawie *Zielnika Syreńskiego* wynika, że autor z jednej strony powielał społecznie utrwalone przekonania, pisząc na przykład o znacznie starszych mężach czy odnosząc się w kwestii bezpłodności jedynie do kobiet. Z drugiej strony lekarz na kartach *zielnika* często wyrażał nowoczesne w jego czasach poglądy, a przede wszystkim zauważał, że nadmierny pociąg seksualny czy choroby weneryczne nie są problemem, który jest zależny od płci. Naukowe spojrzenie jest również widoczne w przepisach dotyczących problemów w trakcie ciąży i porodu. Syreński nie powielał ludowych wierzeń na temat obecności mężczyzn w trakcie porodów oraz zauważał, że za poronienie czy urodzenie dziecka z niepełnosprawnością nie jest odpowiedzialna jedynie kobieta.

Niniejszy artykuł stanowi próbę wypełnienia luki w badaniach nad obrazem mężczyzny. Z uwagi na ograniczenia formalne poddałam rekonstrukcji jedynie *Zielnik* Syreńskiego. W przyszłości warto byłoby przeprowadzić podobne badania na podstawie pozostałych *zielników* doby renesansu. Rozszerzenie badań pozwoliłoby na uzyskanie pełniejszego obrazu mężczyzny minionych wieków.

Wykaz skrótów

SyrZiel – Syreński S., 1613, *Zielnik Herbarzem z języka Łacińskiego zowią. To jest Opisanie własne imion, kształtu, przyrodzenia, skutków i mocy Zioł...*, Kraków, <https://dlibra.bibliotekaelblaska.pl/dlibra/publication/49317?tab=1> (dostęp: 26.04.23).

SXVI – *Słownik polszczyzny XVI wieku*.

Bibliografia

- Arcimowicz K., 2003, *Obraz mężczyzny w polskich mediach. Prawda, fałsz, stereotypy*, Gdańsk.
- Barcik M., 2009–2010, *Syreński Szymon [w:] Polski słownik biograficzny*, t. 46, Warszawa–Kraków, s. 279–281.
- Bartmiński J., 2012, *Językowe podstawy obrazu świata*, Lublin.
- Briuchin W., Zemanek A., 1996, *Rękopisy rosyjskich przekładów Zielnika (1613) Syreniusza w Petersburgu*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, t. 41, nr 3–4, s. 189–196.
- Dyszak A.S., 2019, *Kochankowie ze Stawiska. Językowy obraz uczuć Jarosława Iwaszkiewicza w jego listach do zmarłego Jurka Bleszyńskiego [w:] (Nie)męskość w tekstach kultury XIX–XXI wieku*, red. B. Zwolińska, K.M. Tomala, Gdańsk, s. 408–422.
- Dziadek A., red., 2018a, *Studia o męskości: formy męskości*, t. 2, Katowice.
- Dziadek A., red., 2018b, *Studia o męskości: formy męskości*, t. 3, Katowice.
- Dziadek A., Mazurkiewicz F., red., 2018, *Studia o męskości: formy męskości*, t. 1, Katowice.
- Filipek K., Marcyniak M.E., 2011, *Zarys historii problematyki dziewictwa w Polsce (X–XXI w.)*, „Seksuologia Polska”, t. 9, nr 1, s. 43–46.
- Gruszecki R., 2014, *System klasyfikacji warzyw w polskiej literaturze ogrodniczej*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, sectio III: „Horticultura”, t. 24, nr 2, s. 1–16.
- Krótki Z., 2014, *Eufemistyczne nazwy stosunku seksualnego w historii języka polskiego [w:] Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii*, t. 5, red. J. Przyklenk, Katowice, s. 140–153.
- Krótki Z., 2015, *Biała magia w leksyce dawnej polszczyzny*, „Socjolingwistyka”, nr 29, s. 301–311.
- Kuchowicz Z., 1973, *Medycyna domowa w Polsce XVI wieku*, „Rocznik Łódzki”, t. 18, s. 51–82.
- Le Gall J.M., 2011, *Męskość duchownych [w:] Historia męskości*, t. 1: *Od starożytności do oświecenia. Wymyślanie męskości*, red. G. Vigarello, tłum. T. Stróżyński, Gdańsk, s. 189–199.
- Mariak L., Rychter J., red., 2016, *Współczesny i dawny obraz mężczyzny*, Szczecin.
- Mayenowa M.R. i in., red., 2009, *Słownik polszczyzny XVI wieku*, t. 33, Wrocław–Warszawa–Kraków – SXVI.
- Rejter A., 2019, *Strukturalnotekstowe wyznaczniki dyskursu naukowego wieków dawnych [w:] Reprezentacje świata w dyskursach (modele, obrazy, wizje)*, red. B. Ciesek-Ślizowska, B. Duda, E. Ficek, K. Sujkowska-Sobisz, Katowice, s. 178–195.
- Rejter A., 2022, *Kulturowe aspekty dawnego dyskursu naukowego*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza”, t. 29(1), s. 161–174.
- Rostański K., Zemanek A., 1996, „*Habent sua fata Libelli*”, czyli uwagi o egzemplarzach Zielnika (1613) Syreniusza zachowanych w Polsce, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, t. 41, nr 3–4, s. 159–188.
- Skalski J., 2015, *Medycyna w Polsce przedrozbiorowej [w:] Dzieje medycyny w Polsce*, t. 1, red. W. Noszczyk, Warszawa, s. 60–102.
- Sokólska U., 2016, *Mąż i mężczyzna w polszczyźnie XVI wieku [w:] Współczesny i dawny obraz mężczyzny w języku*, red. L. Mariak, J. Rychter, Szczecin, s. 243–259.
- Suchecka A., 2020, *Badania interdyscyplinarne nad polskimi zielnikami drukowanymi*, „Wschodni Rocznik Humanistyczny”, t. 17, s. 199–224.
- Szumowski W., 2005, *Historia medycyny filozoficznie ujęta*, Kęty.
- Tomasik T., 2019, *Ulan jako polski fantazmat męskości militarnej [w:] (Nie)męskość w tekstach kultury XIX–XXI wieku*, red. B. Zwolińska, K.M. Tomala, Gdańsk, s. 135–146.
- Trzpiot W., 2012, *Stan błogosławiony czy „nieznośne męki”? Kobieta staropolska w okresie ciąży i porodu w świetle memuarów [w:] Per mulierem... Kobieta w dawnej Polsce – w średniowieczu i w dobie staropolskiej*, red. K. Justyniarska-Chojak, S. Konarska-Zimnicka, Warszawa, s. 433–449.
- Walczak B., 2016, *Historia języka polskiego o mężczyźnie [w:] Współczesny i dawny obraz mężczyzny w języku*, red. L. Mariak, J. Rychter, Szczecin, s. 299–303.

- Wąsińska K., 2017, *Wizerunek idealnego mężczyzny w świetle leksyki dawnej* [w:] *W kręgu dawnej polszczyzny*, red. M. Mączyński, E. Horyń, E. Zmuda, Kraków, s. 217–235.
- Zaborowska B., 2009, *Pomoc przy porodach w Rzeczypospolitej w epoce nowożytnej w świetle zielników i poradników medycznych* [w:] *Wśród córek Eskulapa. Szkice z dziejów medycyny i higieny w Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku*, red. A. Karpiński, Warszawa, s. 279–313.
- Zdziechiewicz A., 2003, *Obraz kobiety w staropolskich popularnych poradnikach medycznych*, „Napis. Pismo poświęcone literaturze okolicznościowej i użytkowej”, nr 9, s. 5–30.
- Żurkowa R., 1985, *Wokół Zielnika Szymona Syreńskiego*, „Rocznik Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie”, R. 30, s. 169–183.

Linguistic image of a man based on the ailments described in the renaissance *Herbarium* of Szymon Syreński

The article attempts to reconstruct the linguistic image of a man based on the ailments described in Szymon Syreński's *Herbarium* published in 1613. Thirty-five prescriptions mentioning men were extracted from the work, primarily concerning ailments of the reproductive system.

The analysis proves that men were typically much older than their wives. Furthermore, *Herbarium* touches on the subject of male fertility, which was determined by the amount of semen. It is significant that Syreński did not write about male infertility but only indicated ways to increase fertility.

On the other hand, the author pointed out that some problems, such as excessive sexual activity, were not dependent on gender, despite societal beliefs to the contrary. The same applied to venereal diseases. Syreński's work also did not repeat the belief that only women were to blame for miscarriages or the birth of a disabled child.

Key words: linguistic image of the world, male, Szymon Syreński, herbarium, Renaissance